

Kommunalråd
Rickard Malmström (MP)

23 april 2019

Interpellation om dålig luftkvalitet på Kungsgatan

Luftkvaliteten i Uppsala centrum måste bli bättre. De tillåtna gränsvärden som finns för partiklar och kvävedioxid överskrids på en del gator i innerstaden. För att komma till rätta med problemet har Uppsala kommun reviderat tidigare åtgärdsprogram och beslutat om ett nytt åtgärdsprogram för perioden 2014–2021.

Kommunen har i sitt åtgärdsprogram för förbättrad luftkvalitet föreslagit 31 åtgärder. Vi har infört förbud mot dubbdäck på delar av Kungsgatan och Vaksalagatan, 30-zon i centrum, bättre renhållning av gator, signalprioritering för bussar och miljözon för tunga fordon. Vi arbetar också för ett hållbart resande med fler och bättre cykelvägar och en mer miljövänlig kollektivtrafik. Sammantaget är de flesta åtgärder pågående eller genomförda ha haft effekt på luftkvaliteten och fortsatt arbete bör leda till fortsatt förbättring när det gäller partiklar.

Kommunen kontrollerar luftkvaliteten genom att mäta halterna av luftföroreningar i stadskärnan. Mätningarna visar kvävedioxidhalter och mängden miljöfarliga partiklar. Luftföroreningarna kommer till stor del från biltrafik, slitage av vägbanor, däck och bromsar och från industrier och förbränningsanläggningar.

Åtgärdsprogrammet rapporteras årligen och visar att normerna för årsmedelvärden av PM10 inte har överskridits under 2018. Däremot har normerna för hur många timmar respektive dygn som de fastställda värdena för kvävedioxider, NO₂, får överskridas inte klarats.

När det gäller partiklar har de löpande åtgärderna med dubbdäcksförbud, gaturenhållning och dammbindning tydlig effekt och 2018 klaras normerna. Däremot behöver åtgärder för att klara kvävedioxider förstärkas, vilket nu utreds.

Bensindrivna personbilar står för de största utsläppen av kväveoxider i Uppsala kommun följt av tunga lastbilar med släp, vilka har stora utsläpp i relation till respektive fordonskategoris trafikarbete. Även lastbilar utan släp/bussar har stora utsläpp i relation till trafikarbetet. Lastbilar och bussar står för ca 20 procent av trafikarbetet men ca 75 procent av kväveoxidutsläppen. Detta behöver regleras till förmån för trafikslag med små eller inga utsläpp.

Kommunstyrelsen beslutade i samband med den rapportering som gjordes under föregående år att uppdraga åt stadsbyggnadsförvaltningen att efter samråd med länsstyrelsen initiera en utvärdering av mätningar och åtgärdsprogram och återkomma före 2019. Uppdraget är inte slutfört.

I årets Mål och budget har kommunstyrelsen, gatu- och samhällsmiljönämnden och miljö- och hälsoskyddsnämnden fått i uppdrag att vidta de åtgärder som krävs för att nå EU:s luftkvalitetsmål i Uppsala.

Kommunfullmäktige har i årets Mål och budget gett kommunstyrelsen, gatu och samhällsmiljönämnden och miljö- och hälsoskyddsnämnden i uppdrag att vidta de åtgärder som krävs för att nå EU:s luftkvalitetsmål i Uppsala (uppdrag 2.6). Kommunstyrelsen har i sin verksamhetsplan beslutat om åtgärden att revidera åtgärdsprogrammet för luft (åtgärd 2.6.1). Ett tidigare uppdrag att genomföra en utvärdering föreslås ersättas av åtgärd 2.6.1.

När det gäller kvävedioxiderna har flytten av mätplatsen från Kungsgatan 42 till Kungsgatan 67 visat på oväntat stor försämring. Den viktigaste orsaken är bytet från östra till västra sidan av gatan vilket med förhärskande vindriktningar ger betydligt högre halter.

Med anledning av att kvävedioxidhalterna på Kungsgatan är sämre än förväntat har Uppsala kommunfullmäktige uppdragit att genomföra en översyn av åtgärdsprogrammet under 2019 för att bedöma behovet av revideringar och kompletteringar.

Fråga 1

Är du beredd att göra Kungsgatan fri från genomfartstrafik?

Kommunens förvaltning jobbar med frågan och vi i Mittenstyret är fast beslutna att vidta de åtgärder som krävs för att komma till rätta med luftkvaliteten. Det kommer troligen behövas en reglering av trafiken där kollektivtrafiken behöver prioriteras. De exakta åtgärdsförlagen återkommer vi till.

Fråga 2

I så fall när kan ett förbud mot genomfartstrafik på Kungsgatan förväntas införas?

Mittenstyret kommer föreslå beslut om att genomföra de åtgärder som krävs så snart de komplexa utredningar som krävs finns klara för att ge ett bra underlag för beslut. Min förhoppning är att vi kan ha underlagen klara under 2019.

Rickard Malmström, kommunalråd och ordförande gatu- och samhällsmiljönämnden (MP)

Agera mot dålig luftkvalité på Kungsgatan

Kommunen kommer inte klara gränserna för luftkvaliteten 2019. Detta stod klart redan i mitten av februari. Redan då hade luftkvaliteten på Kungsgatan under 11 dygn noterats överskrida EU:s gränsvärde. Höga halter av kvävedioxid, till vilket den viktigaste orsaken är avgaser, är det stora problemet.

Detta uppmärksammades av UNT och P4 Uppland den 1 mars, där man informerade om att luftkvaliteten som mäts vid mätstationen på Kungsgatan i Uppsala är sämre än vid de värsta mätstationerna i Stockholm, längs högtrafikerade Essingeleden och Hornsgatan.

De höga halterna av kvävedioxid skadar miljön. Sverige riskerar att få böter om inte problemet åtgärdas. Men det är ingenting mot hälsoriskerna. Enligt en rapport från Naturvårdsverket dör 7 600 personer per år i förtid i Sverige på grund av kvävedioxider och små partiklar, så kallade PM 2,5.

Vi har förstått att styret vill titta närmare på situationen och undersöka flera möjliga åtgärder, och att ärendet planeras ligga på kommunstyrelsens bord först i höst. Men vi kan skynda på lösningen och förbättra luftkvaliteten på Kungsgatan snabbare än så.

Vänsterpartiet anser inte att man behöver vänta i flera månader innan man äntligen tar tag i de höga halterna kvävedioxid på Kungsgatan, ett problem som man har känt till i flera år. En åtgärd som kan tas redan nu är att få bort genomfartstrafiken från Kungsgatan. Det finns flera fördelar med att få bort den privata genomfartstrafiken, som egentligen inte har någonting på Kungsgatan att göra. Vi är beredda att göra det här direkt och ett ärende borde kunna tas fram omgående.

Vi ser fram emot ett underlag med förslag till flera åtgärder men det finns åtgärder vi kan vidta redan nu: Gör Kungsgatan avstängd för genomfartstrafik.

Med bakgrund av detta vill jag fråga ordförande i Gatu- och samhällsmiljönämnden Rickard Malmström:

- Är du beredd att göra Kungsgatan fri från genomfartstrafik?
- I så fall när kan ett förbud mot genomfartstrafik på Kungsgatan förväntas införas?

Tobias Smedberg, kommunalråd och gruppledare (v)